

راهنمای نگارش مقاله مروری

برای اولین سمینار آموزش و سلامت کودکان پیش از دبستان

مؤلف: حمیدرضا حسن آبادی*

مقاله مروری، ارزشیابی انتقادی مطالب انتشار یافته قبلی است. مرورهای نظامدار نقلی، فراتحلیل‌ها و ترکیب بهترین شواهد سه نوع معروف از این نوع مقاله هستند. در فراتحلیل، نویسندگان از شیوه‌های کمی و آماری برای ترکیب نتایج مطالعات استفاده می‌کنند؛ در حالی که در مرورهای نظامدار نقلی سنتی از شیوه روایتی برای ترکیب نتایج بهره برده می‌شود. ترکیب بهترین شواهد از نقاط قوت فراتحلیل و مرور نظامدار نقلی سنتی استفاده می‌کند تا بر محدودیت‌های هر دو روش فایق آید. بدین منظور، در روش ترکیب بهترین شواهد سخت‌گیری آماری فراتحلیل برای یافته‌های کمی و انعطاف‌پذیری مرور نظامدار نقلی سنتی با یکدیگر تلفیق می‌شوند. به هر صورت، با سازماندهی، یکپارچه‌سازی و ارزشیابی مطالب منتشر شده قبلی، نویسندگان مقاله‌های مروری باید سعی کنند پژوهش را به سوی واضح‌سازی مسئله هدایت کنند. در این راهنما برای کمک به نویسندگان علاوه بر ساختار گزارش مقاله مروری، مراحل یک بازنگری انتقادی نیز به گونه خلاصه ارائه شده است.

ساختار گزارش یک مقاله مروری

اجزای ساختار مقاله مروری با اجزای مقاله تجربی مشابهت‌ها و تفاوت‌هایی دارد. عمده‌ترین تفاوت در بدنه اصلی مقاله است. بدنه اصلی مقاله تجربی به ترتیب شامل مقدمه، روش، نتایج و بحث است؛ در حالی که، بدنه اصلی مقاله مروری به ترتیب شامل مقدمه، ترکیب نتایج و نتیجه‌گیری است. در این راهنما کوشش شده است تا اجزای متفاوت مقاله مروری برای کمک به نویسندگان به گونه خلاصه تشریح شود.

۱. عنوان: تقریباً همانند مقاله تجربی
۲. مشخصات مؤلف (ان): همانند مقاله تجربی
۳. چکیده و کلیدواژه‌ها: چکیده مقاله مروری شامل دو بخش اصلی است: مسئله و هدف مطالعه در حد یک جمله و تشریح بخش‌های مختلف تشکیل دهنده مقاله در حد یک جمله که جمله آخر نتیجه‌گیری و جهت‌گیری آینده پژوهش‌ها را در حیطه مورد نظر نشان می‌دهد.
۴. مقدمه: در حد یک پاراگراف که زمینه و هدف مطالعه را بیان می‌کند. هدف می‌تواند در ابتدای پاراگراف یا انتهای پاراگراف قرار گیرد. پس از تشریح زمینه مسئله، خود مسئله مطالعه اغلب به صورت چند پرسش مطرح می‌شود که هر پرسش در بخش ترکیب نتایج پاسخ داده می‌شود.
۵. ترکیب نتایج: این بخش که اصلی‌ترین بخش بدنه مقاله است سعی دارد با تدوین مفروضه‌ها، خلق پرسش‌ها، ترکیب نتایج مطالعات قبلی و ارزشیابی انتقادی آنها به یک جمع‌بندی جامع و آینده‌نگر از ادبیات پژوهش در دسترس نایل شود. این بخش شامل عنوان بندی‌های مجزایی است که پرسش‌های مطرح شده در بخش مقدمه یا مفهوم این پرسش‌ها می‌توانند این عنوان‌ها را تشکیل دهند. تعداد عنوان‌ها به پیچیدگی مسئله پژوهش بستگی دارد. با وجود این، مؤلف (ان) نباید مسئله خود را آنقدر گسترده در نظر بگیرند که قادر به جمع‌بندی مطالب و ارزشیابی انتقادی از آنها و ارائه راهکار نباشند. لازم به ذکر است که مؤلفه‌های تشکیل دهنده مقاله‌های مروری می‌تواند به شیوه‌های

---

* آدرس پست الکترونیکی: hrhassanabadi@gmail.com

متعددی آرایش شود. برای مثال، با گروه‌بندی پژوهش‌ها بر مبنای مشابهت در مفاهیم و نظریه‌های مورد علاقه، مشابهت‌های روش‌شناختی در میان مطالعات مرور شده یا تحول تاریخی آن حیطة.

۶. نتیجه‌گیری: در این بخش خلاصه نتایج مطالعات قبلی (ترجیحاً در یک جدول) گزارش می‌شود. سپس در راستای هدف مطالعه به نتیجه‌گیری از آن چه که قبلاً بیان شده است پرداخته می‌شود. در پایان نیز جهت‌گیری آینده پژوهش‌ها مطرح می‌شود.

۷. منابع: همانند مقاله تجربی. ذکر این نکته ضروری است که منابع در این گونه مقاله‌ها دو گونه است: گزارش‌های علمی و مقاله‌هایی که صرفاً نتایج آنها به عنوان داده دست دوم استخراج و مورد نقد و بررسی قرار گرفته است و منابعی که در تدوین مقاله از آنها بهره گرفته شده است. ترجیح این است که تمام منابع به ترتیب حروف الفبا پشت سر هم قرار گیرند و منابعی که فقط نتایج آنها به عنوان داده استخراج شده است با علامت ستاره مشخص گردند.

در جدول ۱ شمای کلی سر عنوان‌های خلاصه مبسوط مقاله‌های مروری ذکر شده است.

جدول ۱
شمای سر عنوان‌های خلاصه مبسوط مقاله مروری
عنوان مقاله
نام و نام خانوادگی مؤلف (ان)
وابستگی سازمانی مؤلف (ان) با ذکر شماره
مقدمه
عنوان ۱
عنوان ۲
عنوان ۳
عنوان ۴
...
نتیجه‌گیری
سپاسگزاری: (در صورت لزوم)
منابع

توجه: سایر نکات در خصوص نحوه نگارش مقاله در راهنمای نگارش خلاصه مبسوط مطالعات پژوهشی ذکر شده است.

مراحل بازنگری انتقادی

۱. صورت‌بندی مسئله

۱،۱. تصمیم‌گیری در مورد این که بازنگری انتقادی باید به چه پرسش‌هایی پاسخ دهد این پرسش‌ها باید تا حد زیادی از هدف و تمرکز بازنگری تاثیر پذیرفته باشند.

۱،۲. تصمیم‌گیری در مورد معیارهای ورود و خروج گزارش‌های علمی و مقاله‌ها در بازنگری. باید تصمیم بگیریم چه نوع مطالعاتی در چه بازه زمانی در چه جمعیتی با توجه به چه پیامدی، چه مداخله ای و نظیر آن وارد بازنگری شوند و چه مطالعاتی باید خارج شوند.

۲. جمع‌آوری داده‌ها

در این مرحله هدف جمع‌آوری یک مجموعه جامع و معرف از مقاله‌ها مرتبط می‌باشد. پژوهشگر باید برای جمع‌آوری داده‌ها یک نقشه نظام‌دار داشته باشد. جمع‌آوری داده‌ها اغلب با جستجوی الکترونیکی از پایگاه‌های دانشگاهی و اینترنت شروع می‌شود. جستجوهای الکترونیکی تنها منجر به ۱۰ درصد از کل مقاله‌هایی می‌شود که یک بازننگری جامع را تشکیل می‌دهند. روش‌های متعددی برای پیدا کردن ۹۰ درصد بقیه وجود دارد. مؤثرترین روش جستجوی منابع مقاله‌هایی است که مشخص شده‌اند. باید جمع‌آوری داده‌ها را تا رسیدن به نقطه اشباع ادامه دهیم.

۳. ارزیابی کیفیت مطالعات

در این مرحله، بازننگری کننده استخراج و ارزیابی اطلاعات را، از مقالاتی که معیارهای ورود را دارا هستند، آغاز می‌کند. نوع داده‌هایی که استخراج می‌شوند بر هدف بازننگری متمرکز هستند. در این مرحله باید نوع داده‌هایی که استخراج می‌شوند و فرایند استخراج داده‌ها مستند شود. جهت ارزیابی نتایج مطالعات جمع‌آوری شده از لحاظ طراحی، نحوه انتخاب نمونه‌ها، ابزارهای نمونه‌گیری، نحوه تحلیل، نحوه گزارش‌دهی، نحوه کنترل تورش‌ها و عوامل مخدوش کننده کلیه شواهد در قالب یک جدول خلاصه شده و در اختیار حداقل دو نفر مرورگر برای بازبینی قرار می‌گیرد.

۴. تحلیل و تفسیر داده‌ها (ترکیب داده‌ها)

در این مرحله، بازننگری کننده داده‌ها را ادغام می‌کند. بسته به نوع داده‌هایی که استخراج شده‌اند ممکن است سنتز کمی، کیفی و یا ترکیبی انجام شود.

۵. انتشار و گزارش نتایج

در این مرحله بازننگری کننده می‌بایست در مورد اطلاعاتی که مهم‌ترند و نیاز است که ارائه شوند و اطلاعاتی که ارزش کمتری دارند و می‌توانند کنار گذاشته شوند تصمیم‌گیری کند. به طور کلی، گزارش یک مقاله مروری باید شامل موارد زیر باشد:

- تعریف و واضح سازی مسئله
- خلاصه کردن پژوهش‌های قبلی به منظور مطلع کردن خواننده از وضعیت پژوهش‌ها
- شناسایی روابط، تناقض‌ها، شکاف‌ها، و ناهمخوانی‌ها در ادبیات پژوهش
- پیشنهاد مرحله یا مراحل بعدی در حل مسئله